

OVAM.link

AFVAL-, BODEM- EN DUURZAAM MATERIALENBELEID
VOOR DE PROFESSIONAL

MEI 2025 - N° 49

Van zwerfvuil tot zelfvertrouwen

Vlaanderen aan tafel
voor een wereld zonder
plasticvervuiling

Hoe afval écht duurzaam
wordt – een gesprek
met minister Brouns

Samen tot op
de bodem voor
propre gronden

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

Vlaanderen
is materiaalbewust

- 04 Van zwerfvuil tot zelfvertrouwen
- 09 Vlaanderen aan tafel voor een wereld zonder plasticvervuiling
- 12 Kort en bondig
- 14 Hoe afval écht duurzaam wordt – een gesprek met minister Brouns
- 17 Samen tot op de bodem voor propere gronden
- 20 Lichtpionier ETAP wint Henry van de Velde Ecodesign by OVAM Award

Samenwerken aan een duurzame toekomst: een gedeelde verantwoordelijkheid

Beste lezer,

Het najaar van 2024 markeerde de start van een nieuwe bestuursperiode, met de presentatie van het Vlaamse regeerakkoord 2024-2029 door de regering-Diependaele I. Dit akkoord zet in op een warm en welvarend Vlaanderen, een doelstelling die de OVAM ten volle onderschrijft. In 2025 zal de samenwerking met deze nieuwe regering een stroomversnelling bereiken.

Op pagina 14 maken we kennis met de nieuwe Vlaamse minister van Omgeving, Jo Brouns, en zijn visie op de OVAM-thema's. De focus ligt hierbij op afvalpreventie, bodembewustzijn en de cruciale circulaire omschakeling.

Samenwerking is de rode draad doorheen ons werk. Dat we met de OVAM streven naar een propere samenleving is bekend, maar de diversiteit van onze partnerschappen is opmerkelijk. Zo slaan we de handen in elkaar met het Justitiehuis in Antwerpen, om veroordeelden te helpen re-integreren via het mobiele werkvloerproject (p. 4). Dit is een mooi voorbeeld van hoe onze werking een positieve maatschappelijke impact kan hebben.

Een andere succesvolle samenwerking vinden we in de bodem-saneringsfondsen (p. 17). Dankzij deze gezamenlijke inspanningen zijn verontreinigde gronden effectief aangepakt en herontwikkeld, wat essentieel is in het dichtbevolkte Vlaanderen.

Ook op internationaal vlak zetten we sterk in op samenwerking. We kijken uit naar de top in Genève deze zomer, waar een Belgische delegatie met de OVAM deelneemt aan de onderhandelingen over het VN-Kunststoffenverdrag. Op pagina 8 leest u meer over het belang van dit Verdrag en de voortrekkersrol die een klein land als België opneemt.

2025 belooft opnieuw een jaar vol duurzame uitdagingen te worden, waarin samenwerking centraal staat.

Veel leesplezier!

Werner Annaert,
Administrateur-generaal
van de OVAM

MEER WETEN?

De OVAM is geïnteresseerd in uw vragen, opmerkingen en suggesties.

Schrijf ons via ovam.link@ovam.be

facebook.com/ovam.be

[@OVAMVL](https://twitter.com/OVAMVL)

linkedin.com/company/ovam

COLOFON

**Verantwoordelijke uitgever
en hoofdredacteur**
Ine Wenmaekers

redactieraad
Ine Wenmaekers, Annelies D'Hollander,
Arianne Acke, Eline Aerts, Fredrik van Dijk,
Jan Verheyen, Johanna Deconinck, Kathleen
Colaes, Klaartje De Boeck, Liesbeth Van
Ackeleyn, Nathalie Van Trier, Sofie Triest

Redactieadres
OVAM, Stationsstraat 110,
2800 Mechelen, ovam.link@ovam.be

Foto's
OVAM, Adobe Stock, Pixeleni

Redactie en realisatie
Bridgeneers

Wettelijk depotnummer
D/2025/5024/15

Oplage
2600 ex.

De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de OVAM. Gegevens uit dit magazine mag u overnemen mits de bron wordt vermeld. De OVAM en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid voor gevolgen die zouden kunnen ontstaan uit het gebruik van in deze uitgave opgenomen informatie.

Van zwerfvuil tot zelfvertrouwen

Hoe het mobiele werkvloerproject van de OVAM veroordeelden én de maatschappij vooruithelpt

De druk op onze gevangenen is helaas geen nieuw maatschappelijk hangijzer. Jarenlang al hameren directies op plaats- en personeelstekort. Tegelijkertijd neemt de publieke verontwaardiging over straffeloosheid toe. Werkstraffen bieden niet in elk dossier een uitweg, maar wanneer ze dat wel doen, is het vaak met een positieve impact op de veroordeelde én de maatschappij.

Dat bewijst ook het mobiele werkvloerproject van het Justitiehuis Antwerpen en de OVAM. Het biedt werkgestraften de kans om hun straf uit te voeren binnen een zinvolle en gestructureerde omgeving. We spreken met Peggy Van Duyse, justitieassistent bij het Justitiehuis, en Bram Jordens, werkvloerbegeleider bij de OVAM, over de werking, uitdagingen en voordelen van dit project.

Wat houdt het mobiel werkvloerproject in en welke rol speelt het Justitiehuis hierin?
Peggy: "Het project is erop gericht

Peggy Van Duyse
*Justitieassistent
 bij het Justitiehuis*

Bram Jordens
*Werkvloerbegeleider
 bij de OVAM*

om werkgestraften in te zetten bij de OVAM voor taken zoals zwerfvuilopruiming. Mijn rol is de toeleiding van kandidaten, waarbij ik beoordeel of ze fysiek in staat zijn de werkstraf uit te voeren. Iedereen die een werkstraf moet uitvoeren, komt in aanmerking voor de OVAM. Maar iemand met een knieprobleem stuur ik er niet zomaar naartoe. Het arrondissement Antwerpen is heel breed, dus houd ik ook rekening met bijvoorbeeld de bereikbaarheid. De feiten waarvoor iemand een werkstraf kan krijgen, gaan van diefstal tot rijden zonder autoverzekering, maar wie schuldig is bevonden aan zware misdrijven zoals doodslag, gijzeling of zedenfeiten komt bij ons niet in aanmerking."

Hoe verloopt de samenwerking tussen het Justitiehuis en de OVAM?

Peggy: "Ik denk dat Bram beaamt dat de samenwerking heel goed verloopt. We werken nauw samen vanaf het intakegesprek. Tijdens die gesprekken, waarbij we allebei aanwezig zijn, krijgen de werkgestraften uitleg over de verwachtingen die we hebben tijdens het traject. Ze krijgen een startdatum en een planning mee. Ik volg de werkstraf verder op volgens het weekschema dat Bram elke week invult. Bij vragen of problemen, kunnen ze altijd bij Bram of mij terecht."

Bram: "De OVAM is één van de vele spelers binnen de werkstrafsector. Organisaties zoals Kringwinkel, nemen naast hun personeel ook werkgestraften aan. Mijn werk voor de OVAM bestaat in het kader van een gesubsidiëerd project, ik ben er specifiek om de werkgestraften te begeleiden. Onze samenwerking is dan ook redelijk uniek. Het is de eerste keer dat de OVAM zoiets doet."

"Mijn rol als begeleider is veeleer die van een coach dan die van een scheidsrechter."

Welke ondersteuning bieden jullie de werkgestraften?

Bram: "Ik zorg ervoor dat de administratie in orde is, de contracten getekend, en dat de werkplanning rekening houdt met de persoonlijke situatie van iedere werkgestrafte. Mijn rol als begeleider is veeleer die van een coach dan die van een scheidsrechter. Ook op het terrein bied ik een luisterend oor. Natuurlijk zijn er afspraken die moeten worden nageleefd. Lukt het echt niet, dan overleg ik met Peggy of we kunnen bijsturen: het is in ieders belang dat de werkstraf succesvol wordt afgerond."

Waar botsten jullie dan tegen aan als begeleider?

Bram: "Motivatatie is een uitdaging. Sommigen beginnen met tegenzin aan het traject, maar dat verandert vaak wanneer ze merken dat hun werk impact heeft. Op het einde van de werkdag is het resultaat van hun werk, nl. een propere zwerfvuilverijde omgeving, echt wel zichtbaar. Daarnaast is de diversiteit binnen de groep niet altijd evident: ik begeleid zowel jongere als oudere werkgestraften met verschillende achtergronden. Twee keer per maand organiseer ik weekendwerk, zodat ik ook uren kan voorstellen voor wie een vaste job heeft. Het behouden van discipline en structuur is essentieel."

Zien jullie, naast de impact van het werk, nog meer voordelen?

Peggy: “We zien dat heel wat werkgestraften dit werk zien als een opstap naar een beter leven. Vaak zijn ze al een hele tijd arbeidsongeschikt, bijvoorbeeld door invaliditeit. Deze ervaring kan hen doen inzien dat ze toch nog kunnen werken, dat ze nog altijd in staat zijn tot successen. Het geeft hen een zinvolle invulling die gepaard gaat met sociale interactie. Werkstraffen verlagen de kans op recidive (herhaling van strafbaar gedrag), wat ook de maatschappij ten goede komt. En natuurlijk draagt het opruimen van zwerfvuil onmiddellijk bij aan een schoner leefmilieu.”

Wanneer kunnen jullie van een geslaagd project spreken?

Peggy: “Een succesvol project vraagt om veel aanbod. En dat is er ook. We bieden de gelegenheid om tijdens de week te werken, maar ook tijdens het weekend. Liefst zouden we het aanbod

zien worden uitgebreid met een tweede werkvloerbegeleider.”
Bram: “Voor mij zijn er twee belangrijke doelstellingen: het aantal gepresteerde werkuren en de hoeveelheid zwerfvuil die we uit de omgeving weghalen. Maar ook de succesvolle afronding van de werkstraffen door de deelnemers is een belangrijk criterium.”

Wat gebeurt er als een werkgestrafte toch negatief beoordeeld wordt?

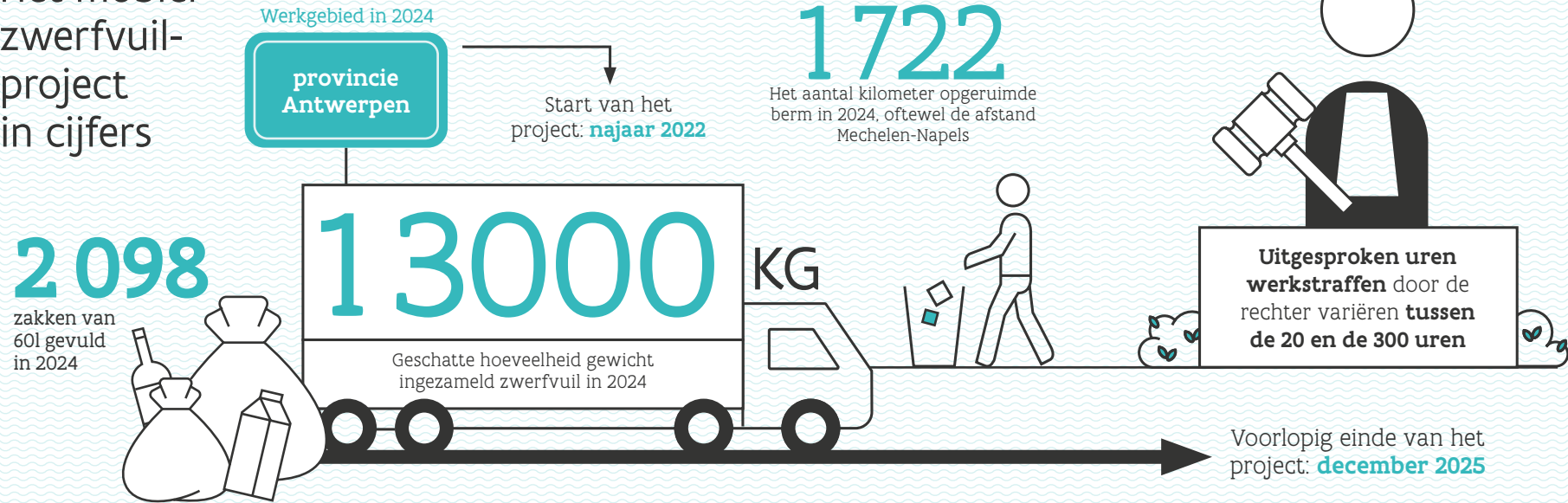
Peggy: “Als iemand zijn verplichtingen niet nakomt, rapporteren we dit aan de probatiecommissie. Afhankelijk van de ernst van de situatie kan dit leiden tot een stopzetting van de werkstraf en een vervangende straf, zoals een gevangenisstraf of geldboete.”

Zien jullie nog kansen tot verbetering van het project?

Bram: “In de eerste plaats wil ik de kracht van het project benadrukken en mijn collega en initiatiefnemer Anne-Mie Duytschaever de erkenning geven die ze verdient. Natuurlijk zou een uitbreiding naar andere arrondissementen wenselijk zijn. Daarnaast zou administratieve ondersteuning ervoor zorgen dat ik meer tijd heb voor begeleiding op het terrein. Ook het uitbreiden van taken naar andere activiteiten ter bevordering van de openbare netheid zou een verbetering kunnen zijn. Hierbij is het uiteraard de bedoeling dat wij aanvullend werk doen, niet dat we een bestaande werking in de weg zitten.”

Projecten zoals dit, gefinancierd door het Agentschap Justitie en Handhaving, worden geregeld geëvalueerd. Op het einde van de looptijd volgt een eindevaluatie: beantwoordt het project aan de inhoudelijke criteria, past het binnen de financiële mogelijkheden en sluit het aan bij de noden van het justitiehuis? De OVAM onderzoekt voortdurend hoe werkstraffen zo zinvol mogelijk kunnen worden ingezet en welke rol gefinancierde projecten daarin spelen.

Het mobiel zwerfvuilproject in cijfers

Totaal aantal behandelde dossiers sinds de opstart in 2022:

107

Aantal lopende dossiers in 2024 doorgegeven van het justitiehuis:

37

Totaal aantal uren werkstraffen gepresteerd in 2024:

2 239

Uitgesproken uren werkstraffen door de rechter variëren tussen de 20 en de 300 uren

Voorlopig einde van het project: december 2025

TE GAST

Elke editie biedt een boeiende persoonlijkheid een dieper inzicht in een thema. Deze keer is dat Machteld (42) die haar ervaring met een werkstraf deelt.

Wat houdt uw werkstraf in?

Ik raap zwerfvuil op. Met een lange grijper en een vuilniszak ga ik op pad om wegen en parken proper te houden. Het liefst werk ik met enkele collega's. Zo kunnen we nog wat babbelen en 's middags samen onze boterhammen opeten.

Wat komt u zoal tegen onderweg?

Vanalles: papier, flessen, drankblikjes, chipszakken. Allemaal leeg natuurlijk. Het heeft me doen stilstaan bij mijn eigen gedrag. Vroeger gooide ik m'n sigarettapakjes vaak gewoon op de grond, nu houd ik ze bij in m'n jaszak. Als ik mensen iets zie weggoien, spreek ik hen erover aan.

Hoe voelt het voor u om deze werkstraf uit te voeren?

In het begin keek ik er erg tegenop, maar nu ik even bezig ben, moet ik zeggen dat het heel goed meevalt. We krijgen veel complimenten en bedankjes van onbekenden op straat. Allemaal positieve reacties. Ik ben een echte buitenmens, dus voor mij is het ideaal.

Wat vindt u van de begeleiding die u krijgt?

Ze hebben mij goed geïnfor-

meerd. Ik ben twee keer met de justitieassistentie naar het justitiehuis geweest en heb toen ook Bram al ontmoet. Ze belt mij geregeld om te horen hoe het gaat en als ik vragen heb, mag ik haar altijd contacteren. De job werd ook aangepast voor mij omdat ik een zwakke rug heb. Ik ben er heel tevreden over.

“We krijgen veel complimenten en bedankjes van onbekenden op straat.”

Welke suggesties heeft u zelf om dit traject in de toekomst nog te verbeteren?

De periode tussen de veroordeling en de werkstraf is te lang. Mijn veroordeling is ondertussen al vier jaar geleden. Verder lijkt het me zinvol om dit werk in heel Vlaanderen te doen, er ligt nog zoveel zwerfvuil overal.

KORT.link

Lieze Cloots nieuw afdelingshoofd Strategie- en Beleidsondersteuning

Sinds 2 april waait er een nieuwe wind door de afdeling Strategie- en Beleidsondersteuning. Na jarenlang het team Internationaal Beheer te hebben geleid, meert Lieze Cloots opnieuw aan als afdelingshoofd bij de OVAM. In de tussenperiode was ze adviseur circulaire economie en hoofd van de milieucel op het kabinet van federaal minister Zakia Khattabi. Daarnaast is Lieze vertrouwd met het Europese beleid op gebied van afval- en materialenbeheer, bodembeheer en circulaire economie. Haar brede expertise en passie voor duurzaamheid maken van Lieze de juiste vrouw op de juiste plek!

Vlaanderen Circulair in actie

In het VAC Leuven verzamelden de deelnemers van de voorbije edities van het Circular Ambassadors Program van Vlaanderen Circulair voor een hartelijke reünie vol inspiratie. De projectgroep gaf een inkijk in de plannen en de speerpunten voor de komende tijd. Ambassadeurs deelden sterke verhalen uit hun eigen praktijk – en dat werkte aanstekelijk. Vanuit de centrale boodschap "Durf uit je comfortzone te treden. Neem actie!" gingen ze meteen aan de slag in een levendige brainstorm. Samen met overheden en sectorfederaties willen we zo steeds meer circulaire acties realiseren in Vlaanderen.

Natuurlijk herstel in de Caliebeek

De Grote Caliebeek in Turnhout raakte jarenlang vervuild met chroom uit een oude leerlooierij. De OVAM en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) legden in het kader van LIFE Narmena een kunstmatig drasland aan om de verspreiding tegen te gaan. Het rietmoeras houdt vervuild slib vast, vermindert de kans op overstromingen en bevordert biodiversiteit. De werken startten in 2022 en werden afgerond in februari 2025. Sinds maart 2025 loopt de monitoring, die duurt tot eind 2026.

Zwerfvuil? Daar zit niemand op te wachten.

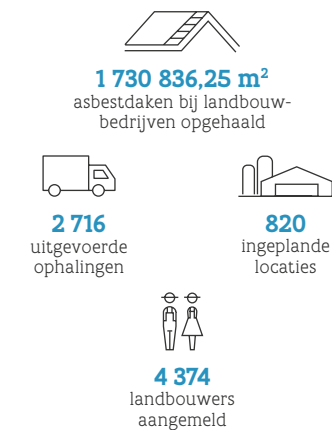
Tijdens de jaarlijkse Lenteschoonmaak trokken overal in Vlaanderen verenigingen, bedrijven en lokale besturen de straat op om zwerfvuil op te ruimen. In Aarschot sprong één actie in het oog: de lokale mountainbikeclub organiseerde er samen met enkele enthousiaste kinderen jongeren een geslaagde opruimactie.

Wilt u meer weten of zelf de handen uit de mouwen steken? Op mooimakers.be vindt u alvast nuttige informatie.

Opnieuw gratis inzameling asbestdaken land- en tuinbouw

Slechts 26 % van de Vlaamse landbouwbedrijven is asbestveilig. Dat blijkt uit de databank asbestattesten. In 2023 maakte de Vlaamse regering budget vrij om asbest-daken van land- en tuinbouwers kosteloos op te halen. Een aanbod dat op grote interesse kon rekenen bij land- en tuinbouwers. Een eerdere ophaling was al goed voor 2 716 opgehaalde daken. 820 staan nog gepland. Dankzij deze nieuwe oproep kunnen nog eens 1 200 extra ophalingen worden georganiseerd.

In een mum van tijd waren alle plaatsen voor ophaling ingenomen. Heeft u nog niet kunnen aanmelden voor dit protocol maar wilt u dit graag nog doen in de toekomst, laat dan uw gegevens achter via het contactformulier op <https://ovam.vlaanderen.be/ondersteuning-voor-land-en-tuinbouw>

Vlaanderen aan tafel voor een wereld zonder plasticvervuiling

Belgische delegatie leidt de weg naar een ambitieus VN-kunststoffenverdrag

Sophie Mirgaux
FOD
Volksgezondheid

Belgisch speciaal gezant voor de oceaan. Schuift voor de federale overheid als co-delegatiehoofd mee aan tafel in Genève.

Pieter Vervinckt
Team internationaal
beheer OVAM

Beleidsmedewerker Europees en internationaal beleid. Versterkt de Belgische delegatie als Vlaams onderhandelaar, met een focus op de 'downstream' aspecten van het verdrag (UPV, afvalbeheer, bestaande kunststof vervuiling, ...)

Kunststofvervuiling is een van de grootste milieu-uitdagingen van deze eeuw. Jaarlijks komt miljoenen ton kunststof in rivieren, oceanen en ecosystemen terecht. Zonder bijkomende maatregelen zal deze hoeveelheid afval tegen 2060 bijna verdrievoudigen tot 1,2 miljard ton*. De impact op biodiversiteit, gezondheid en klimaat is enorm.

* Bron <https://www.health.belgium.be/nl/news/inc-5-ambitieuw-plasticverdrag-uitgesteld-tot-2025>

“Afvalbeheer en recyclage zijn belangrijk, maar you can’t recycle your way out of the problem.”

Sinds 2022 onderhandelen de VN-lidstaten over een wereldwijd, juridisch bindend verdrag dat de volledige levenscyclus van kunststoffen omvat. Na een vorige top in het Zuid-Koreaanse Busan, warmt Genève zich op als gaststad voor de hervatte vijfde en mogelijk laatste onderhandelingsronde. Ons land wil niet enkel recyclage van kunststoffen bevorderen, maar ook inzetten op minder primaire productie, productontwerp verbeteren en wereldwijde normen vastleggen. Dat vraagt om zowel diplomatieke inzet als technische expertise. Wij spraken met **Sophie Mirgaux (FOD Volksgezondheid)** en **Pieter Vervinckt (OVAM)**, twee onderhandelaars uit de Belgische delegatie, over het belang van dit verdrag en de voortrekkersrol die België als klein land op zich neemt.

Wat zijn de uitdagingen rond kunststofvervuiling, welke belangrijke thema's zullen op de volgende onderhandelings-sessie besproken worden?

Sophie: “Het verdrag zal wellicht uit verschillende onderdelen bestaan. Aan de ene kant heb je wat wij upstream-artikelen noemen: alles wat te maken heeft met productie en de chemische stoffen die daarbij gebruikt worden. Downstream-artikelen gaan eerder over het einde van de cyclus, waar zaken als afvalverwerking en uitgebreide

producentenverantwoordelijkheid (UPV) centraal staan. Daarnaast is er nog het financiële luik: veel ontwikkelingslanden hebben simpelweg de middelen, infrastructuur en kennis niet om de vereiste maatregelen doorheen de levenscyclus, waaronder een degelijk afvalbeheer, te organiseren. Binnen het internationaal milieurecht is het principe dat de vervuiler betaalt onbetwistbaar. We moeten het in deze context dus ook hebben over hoe de private sector, waaronder de producenten, kunnen bijdragen. Een ander heikel punt is hoe de toekomstige partijen bij het verdrag beslissingen zullen nemen: via stemming of consensus? In dat laatste geval staat de deur open voor bepaalde landen om het proces te blokkeren.”

Pieter: “Als we beleidsmatig niet ingrijpen, zal de productie van kunststoffen exponentieel blijven toenemen. Kunststofvervuiling is een treffend voorbeeld van wat men omschrijft als de triple planetary crisis: klimaatverandering, verlies aan biodiversiteit en vervuiling. De productie en verspreiding van kunststoffen dragen niet alleen bij aan broeikasgasuitstoot en vervuiling van land en zee, maar bedreigen ook ecosystemen én de menselijke gezondheid. Wat dit verdrag uniek maakt, is dat het alles wil samenbrengen: van productie tot en met

afvalbeheer. Zelfs op Europees niveau bestaat zo’n holistische aanpak niet. Net daarom is dit ook zo’n complexe oefening. Bovendien hebben verschillende VN-lidstaten een andere visie over op welke fase van de levenscyclus prioritair moet worden ingezet. Voor ons is het in elk geval cruciaal dat dit geen puur afvalverdrag wordt. Afvalbeheer en recyclage zijn belangrijk, maar you can’t recycle your way out of the problem. Dat proberen we sterk op de agenda te zetten.”

Hoe staan we er nu voor, op enkele maanden van de volgende bijeenkomst in Genève in augustus?

Sophie: “Eigenlijk had het onderhandelingscomité de opdracht gekregen om een overeenkomst te bereiken tijdens de sessie in Busan eind vorig jaar. Maar het werd snel duidelijk dat we daar nog niet ver genoeg voor stonden. Toch is daar wel iets fundamenteels veranderd: landen die voorheen erg verschillende agenda’s hadden – enerzijds de EU en bondgenoten die ambitieuze inhoud wilden, anderzijds ontwikkelingslanden die vooral financiering vroegen – hebben zich verenigd in een coalitie. In een gemeenschappelijke verklaring erkennen ze de nood aan een evenwicht tussen ambitieuze maatregelen en een correcte financiering. Het belangrijkste is dat we nu als een blok met een honderdtal landen vooruit willen gaan.”

Pieter: “Het moment waarop de landen uit die nieuwe coalitie in Busan letterlijk zijn rechtgestaan en er een spontaan applaus uitbarstte in de plenaire vergadering, was in dat opzicht heel bemoedigend. Opeens was de politieke wil in de zaal zichtbaar en zelfs voelbaar. Dat beeld van een ambitieuze coalitie moet vertrouwen blijven geven in de aanloop naar Genève.

Al blijft het allemaal fragiel. Dit wordt een kwestie van nu of nooit.”

Wat verwachten jullie als uitkomst van de komende onderhandelingen?

Sophie: “Gegeven de huidige geopolitieke context – met onder meer de terugkeer van President Trump en een tanend geloof in multilateralisme – geloof ik niet dat we eindigen met een volledig uitgewerkt, ambitieus verdrag. Olieproducerende landen zoals Saoedi-Arabië, Rusland en Iran pleiten bijvoorbeeld voor een vrijwillige aanpak gericht op afvalbeheer en recycling. Maar een sterk basisdocument met beslissingsstructuren die verdere uitbouw toelaten, dat moet wel haalbaar zijn. Als we dit jaar falen, dreigt het mandaat voor het onderhandelingscomité te worden afgezwakt of

zelfs te verdwijnen. Voor mij staat in Genève dus niet enkel het kunststoffenverdrag op het spel, maar het geloof in internationale samenwerking inzake milieu an sich.”

Pieter: “Landen die zich engageren om te blijven praten, dat zou al winst zijn. Daarom zetten we ook in op informele diplomatie: gesprekken achter de schermen, landen samenbrengen rond teksten, zoeken waar er speelruimte is. En zelfs als het misloopt, hebben we al iets bereikt: er is een wereldwijd momentum ontstaan. Denk bijvoorbeeld aan netwerken die spontaan en van onderuit zijn ontstaan, zoals de Scientist Coalition, waarin honderden wetenschappers uit alle windstreken met uiteenlopende expertise vrijwillig onderhandelaars bijstaan. Dat soort dynamiek kunnen we niet ongedaan maken. Maar ons doel blijft: landen bij-

eenbrengen rond een akkoord, dat ruimte laat voor verdere invulling via bindende beslissingen later.”

België speelt een echte voortrekkersrol. Wat maakt dat wij een stap verder gaan dan veel andere landen?

Sophie: “Wat voor mij het verschil maakt, zijn de mensen. Het Belgische kunststoffenteam bestaat uit uitzonderlijk gemotiveerde collega’s die geloven dat dit verdrag een verschil kan maken. Onze harde kern telt een tiental mensen uit verschillende instellingen – federaal, gewestelijk, enzovoort – die allemaal meer doen dan wat strikt nodig is. Dat engagement laat ons toe om actief mee te onderhandelen in naam van de EU en haar 27 lidstaten, lid te zijn van de kernteams binnen de EU en zelfs mee

Het moment waarop de landen uit die nieuwe coalitie in Busan letterlijk zijn rechtgestaan en er een spontaan applaus uitbarstte in de plenaire vergadering.

“Het engagement van de OVAM in dit verdrag komt dus niet uit het niets: het vloeit voort uit dat Vlaams plan dat duidelijk aangaf dat de plasticproblematiek om een mondiale benadering vraagt.”

de structuur van het verdrag vorm te geven. En dat wordt ook gezien: wij worden regelmatig gevraagd om het voortouw te nemen. Onze inzet, onze bereidheid om verder te gaan, maakt dat we opvallen. En natuurlijk hebben we als land ook een sterke traditie in recyclage. Het is die combinatie van inhoudelijke voorsprong en persoonlijke drive die het verschil maakt.”

Pieter: “We zijn als land gewoon om met complexe besluitvorming om te gaan: op Belgisch én Europees niveau zijn we getraind in het zoeken naar compromissen tussen uiteenlopende standpunten. Die ervaring is ontzettend waardevol in een ingewikkelde internationale onderhandeling als deze. We spelen deze rol trouwens in nauwe afstemming met het volledige Europese team. De Europese Unie treedt immers op als één blok op het internationale toneel, en België levert daar een actieve bijdrage aan. Dat vertaalt zich ook in hoe we ons organiseren: ons team overlegt voortdurend, deelt

kennis, ondersteunt elkaar. Dat maakt van België niet alleen een voortrekker op inhoud, maar ook een betrouwbare en verbindende partner aan de onderhandelingsstafel.”

Hoe verloopt de samenwerking binnen zo'n Belgisch onderhandelingssteam?

Sophie: “Het is een van de meest constructieve samenwerkingen die ik ooit heb meegemaakt. Elk van onze onderhandelaars heeft zijn of haar eigen expertise en achtergrond en we vullen elkaar perfect aan. We hebben bewust gekozen voor een gedeelde delegatieleiding: ik vervul die rol samen met Leen Chanet (Vlaams gewest). Omdat we geloven dat één plus één meer is dan twee. Die aanpak zorgt voor een hecht team dat elkaar versterkt, zowel inhoudelijk als menselijk. We proberen dat ook in de praktijk te tonen. Voor de volgende onderhan-

delingsronde in Genève hebben we beslist om niet te vliegen. We willen als team een zero waste-picknick organiseren onderweg of zelfs een korte clean-upactie ergens langs de route. Kleine gebaren, maar symbolisch belangrijk: we willen niet alleen praten over verandering, maar ze ook zelf belichamen.” **Pieter:** “Wat dit team voor mij bijzonder maakt, is hoe we ook goed zorg dragen voor elkaar. Onderhandelingen duren soms veertien dagen aan één stuk, van 's morgens vroeg tot na middernacht. De vermoeidheid slaat toe, het werk blijft zich opstapelen, en het gebeurt wel eens dat iemand dan fysiek of mentaal even uitgeput raakt. Vorige keer werd een van onze collega's ziek, toen hebben we meteen geregeld dat er soep tot aan de hotelkamer werd gebracht. Dat soort dingen gebeuren bij ons spontaan.”

Misschien even naar de Vlaamse context. Hoe past het internationale werk rond het kunststoffenverdrag binnen de opdracht van de OVAM?

Pieter: “Vóór 2020 stelde de OVAM al een vijfjaren beleidsplan op rond kunststoffen, dat werd goedgekeurd door de Vlaamse regering en een veertigtal acties bevat. Eén daarvan was expliciet om ook internationaal actie te ondernemen. Aanvankelijk hadden we een samenwerking voor ogen met één van de Aziatische landen die een groot aandeel hebben in de wereldwijde vervuiling, via uitwisseling of zelfs een bilateraal verdrag. Maar toen begin 2022 de VN-resolutie voor een internationaal kunststoffenverdrag werd aangenomen, besloten we ons daarop te richten. Multilaterale samenwerking heeft nu eenmaal meer potentieel. Het engagement van de OVAM komt dus niet uit het niets: het

vloeit voort uit dat Vlaams plan dat duidelijk aangaf dat deze problematiek om een mondiale benadering vraagt. Vlaanderen wil mee zijn verantwoordelijkheid opnemen, ook internationaal.”

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat mensen dit verdrag niet als een ver-van-mijn-bed-show zien?

Pieter: “Internationale verdragen klinken soms heel abstract, maar net daarom zijn dit soort interviews zo waardevol: ze maken duidelijk dat ook Vlaanderen meespeelt op wereldniveau. We proberen de kloof te dichten door in dialoog

te gaan met zoveel mogelijk betrokkenen – van ngo's tot bedrijven. Tijdens ons Belgisch voorzitterschap organiseerden we al een grote stakeholderdag, en ook tijdens de onderhandelingen blijven we actief luisteren. Tegelijk willen we internationale afspraken koppelen aan acties op het terrein. Campagnes zoals 'Kwitten' maken mensen bewust van hun eigen rol in het gebruiken (of consumeren) van minder eenmalige kunststofproducten. Zo maken we beleid concreet en voelbaar – en werken we samen aan een duurzamere toekomst.”

De OVAM als schakel naar internationaal milieubeleid

Internationale milieuverdragen spelen een cruciale rol in het aanpakken van grensoverschrijdende milieuproblemen. Het toekomstige verdrag tegen kunststofvervuiling is daarvan slechts één voorbeeld.

Een ander belangrijk verdrag voor de OVAM is het Verdrag van Bazel, dat het grensoverschrijdend transport van afval regelt. De OVAM treedt op als nationaal contactpunt voor dit multilaterale verdrag, dat als doel heeft mens en milieu te beschermen tegen de schadelijke effecten van

afvalstoffen. Binnen Europa is het Verdrag omgezet in de Europese Verordening voor de Overbrenging van Afvalstoffen (EVOA).

Daarnaast heeft de OVAM een verkennende studie uitgevoerd naar de meerwaarde van een mogelijk nieuw internationaal verdrag rond het duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen. De studie maakt duidelijk dat het huidige beleid vooral focust op de gevolgen van overexploitatie, terwijl de onderliggende oorzaak – het niet-duurzame gebruik van hulp-

bronnen – onvoldoende wordt aangepakt. Een internationaal verdrag zou hierin een essentiële rol kunnen spelen door mondiale samenwerking te stimuleren en duidelijke doelstellingen te formuleren binnen de planetaire grenzen.

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER
OVAM

Vlaanderen heeft zich in Europa ontwikkeld tot een voorloper in afvalbeheer en circulaire economie, en liep ook op vlak van bodembeleid vaak voorop. Die stevige basis biedt kansen om nog ambitieuzer te durven denken. Minister Jo Brouns blikt in dit interview vooruit en pleit voor een volgende, gedurfde stap: een toekomst waarin afval geen verwerking meer vraagt.

“We moeten af van het klassieke lineaire model produceren, consumeren en weggooien”

Waar ligt voor u de focus de komende jaren?

Minister Brouns: “We mogen trots zijn op de sterke basis die we in Vlaanderen hebben gelegd. We zijn Europees koploper op vlak van recyclage, maar als we écht circulair willen worden, moeten we de afvalberg structureel verkleinen. De focus ligt daarom op preventie. We willen verpakkingen verder terugdringen, voedselverlies aanpakken en producenten nauwer betrekken via uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV). Het principe is simpel: wie een product op de markt brengt, moet ook instaan voor de verwerking ervan aan het einde van de levensduur. Dat principe passen we al toe op batterijen, elektronica en matrassen, en we onderzoeken waar het nog meer kan. Ook de problematiek rond plasticrecyclage en goedkope virgin plastics verdient onze focus. Daarnaast zetten we in op betere sortering en kwaliteitsvolle recyclage. Zo zorgen we ervoor dat gerecycleerde materialen opnieuw een volwaardige grondstof worden. Want afval

dat je niet moet verwerken, is het meest duurzame afval dat er is.”

Hoewel de Vlaming geïnteresseerd is in bodeminformatie, is het bodembewustzijn nog beperkt. Hoe kunnen we zoiets vergroten?

Minister Brouns: “De bodem is de ondergewaardeerde bouwsteen van ons milieu. Zonder een gezonde bodem hebben we geen gezonde voeding, geen zuiver water en geen sterke natuur. Toch is het iets waar de meeste mensen weinig bij stilstaan. Wanneer het over onze bodem gaat, gaat het vaak over specifieke verontreinigingen, te weinig over het bredere plaatje. We willen dat veranderen door beschikbare informatie toegankelijker te maken. We bouwen verder aan een bodemmeetnetwerk en zorgen ervoor dat burgers en professionals makkelijker bodemattesten en -gegevens kunnen raadplegen. Daarnaast zetten we in op bewustwordingscampagnes, samen met partners zoals de OVAM en de landbouwsector. Innovatieve praktijken zoals regeneratieve landbouw

Jo Brouns
Vlaams Minister van Omgeving

Vader van 3

Woonachtig in Kinrooi

Sportieve Bourgondiër

Studeerde criminologie aan de KUL

Was politiek eerst actief als provincieraadslid en kabinetsmedewerker bij Jo Vandeuren & Steven Vanackere. Daarna actief als burgemeester van Kinrooi. Sedert 2019 Vlaams parlements lid.

en circulaire bodemhersteltechnieken krijgen extra aandacht. Want een gezonde bodem is niet alleen ecologisch waardevol, maar ook een economische troef.”

Wat moet er de komende jaren gebeuren om een versnelling hoger te schakelen in de transitie naar een circulaire economie?

Minister Brouns: “De circulaire economie is geen niche meer, het is de toekomst. We moeten af van het klassieke lineaire model produceren, consumeren en weggooien. Dat vraagt een mentaliteitswijziging, zowel bij bedrijven als consumenten. Vlaanderen Circulair speelt een sleutelrol in die transitie door bedrijven, onderzoekers en overheden samen te brengen. We moeten de komende jaren

nog sterker inzetten op circulariteit. Zo stimuleren we circulaire aankopen bij de overheid en bedrijven en ondersteunen we sociale circulaire hubs waar hergebruik en herstel centraal staan. Daarnaast pleiten we in Europa voor een verbod op de vernietiging van onverkochte herbruikbare goederen. Want waarom zouden perfect bruikbare producten op de afvalberg belanden als ze nog een tweede leven kunnen krijgen?”

Er is steeds meer Europese regelgeving die we moeten implementeren, maar omgekeerd kunnen we Europa ook inspireren met ons beleid. Hoe wilt u dat verder aanpakken?

Minister Brouns: “Vlaanderen is een kleine regio, maar met een grote impact. We hebben

een traditie van vooruitstrevend milieubeleid en worden vaak als voorbeeld gesteld binnen Europa. Onze aanpak rond afvalbeheer, circulaire economie en bodemsanering wordt internationaal erkend. Maar Europese regelgeving bepaalt in toenemende mate ons beleid. We moeten dus strategisch meedenken en meewegen op de beslissingen. Daarom zet ik volop in op samenwerking met andere landen en regio's om onze belangen te verdedigen. We pleiten voor realistische wetgeving die rekening houdt met de eigenheid van Vlaanderen. Tegelijk willen we blijven inspireren. Onze circulaire economie en afvalbeheer kunnen als blauwdruk dienen voor andere Europese landen. We nemen dus niet alleen regelgeving over, maar helpen ook mee de spelregels te bepalen.”

“Onze aanpak rond afvalbeheer, circulaire economie en bodemsanering wordt internationaal erkend.”

Het succesverhaal van de bodemsaneringsfondsen

Samen tot op de bodem voor propere gronden

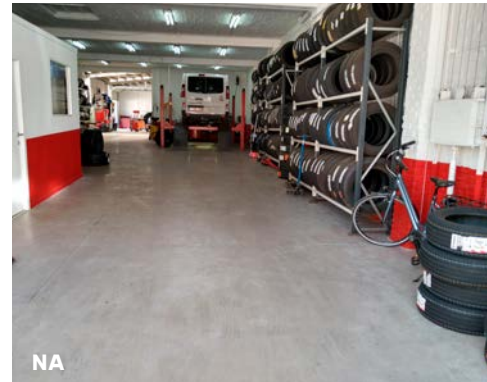

Bodemverontreiniging vormt een serieuze uitdaging. Niet alleen in Vlaanderen, maar in alle regio's. De missie van de OVAM is ervoor te zorgen dat verontreinigde gronden onderzocht en indien nodig gesaneerd worden.

Dat doet de OVAM samen met de bodemsaneringsfondsen. Die vzw's werden opgericht om eigenaars, exploitanten en gebruikers van verontreinigde gronden te ontzorgen en hen financieel te ondersteunen bij bodemonderzoek en -sanering. De OVAM maakte dit beleidsmatig en wetgevend mogelijk en staat in voor de opvolging van de Vlaamse fondsen.

Rampscenario's vermijden

Probleembezoekers van gronden met mogelijke verontreiniging zijn wettelijk verplicht om bodemonderzoeken te laten uitvoeren. Indien nodig moeten ze hun grond

Een blik op het transformatieproces: vóór, tijdens en na de bodemsanering.

“De eigenaar van een tankstation, droogkuis of garage is er geen expert in en de kosten kunnen hoog oplopen. Zonder de fondsen zouden heel wat bedrijven die op verontreinigde grond zitten, het financieel moeilijk krijgen.”

Drie gewesten, één commissie

De Interregionale Bodemsaneringscommissie werd meer dan 20 jaar geleden opgericht door de drie gewesten. Ze erkent en controleert de werking van BOFAS en PROMAZ. De commissie is samengesteld uit afgevaardigden, aangeduid door de drie regeringen en een federaal waarnemer. Het voorzitterschap en secretariaat wisselen tussen de drie gewesten. Dit jaar is het opnieuw aan het Vlaamse Gewest, met Ann Cuyckens en Filip De Naeyer van de OVAM als effectieve commissieleden.

laten saneren. Maar dat is niet hun core business. Zij hebben niet de kennis, de tijd en het geld. **Filip de Naeyer**, Teamverantwoordelijke Bedrijven bij de OVAM en afgevaardigde van de Interregionale Bodemsaneringscommissie, legt uit: “De eigenaar van een tankstation, droogkuis of garage is er geen expert in en de kosten kunnen hoog oplopen. Zonder de fondsen zouden heel wat bedrijven die op verontreinigde grond zitten, het financieel moeilijk krijgen. Hierdoor dreigen de kosten uiteindelijk bij de overheid terecht te komen. Dat willen we vermijden.”

Ontzorging van probleembezitters

Onder initiatief van de OVAM werd jarenlang onderhandeld met de betrokken sector om in België een oplossing te bieden voor de bodemproblematiek op de vele actieve en verlaten tankstations. Om de probleembezitters van die

stations te ontzorgen op praktisch en financieel vlak, werd het eerste bodemsaneringsfonds opgericht en erkend door de Interregionale Bodemsaneringscommissie. BOFAS vzw saneerde sinds de oprichting in 2004 al duizenden sites, waardoor die herontwikkeld konden worden. In 2021 werd voor het eerst een fonds opgericht dat ook particulieren ontzorgt. Iedereen die een vervuilde stookolietank heeft, kon zich tot voor kort aanmelden bij PROMAZ vzw. Het fonds geeft prioriteit aan saneringen van residentiële locaties en biedt daarnaast ondersteuning voor niet-residentiële projecten.

Nick Bruneel, Projectcoördinator van PROMAZ vzw bij de OVAM, vertelt: “We begeleiden en ondersteunen eigenaars in heel België, zodat ze hun verplichtingen nakomen en de verontreiniging professioneel wordt aangepakt.” Probleembezitters moeten zich eerst aanmelden bij een fonds. Wanneer de aanmeldingsperiode is afgelopen, bekijkt de vzw of de dossiers volledig zijn. Vervolgens worden de prioriteiten bepaald: waar eerst beginnen. De planning wordt gemaakt en de erkende bodemsaneringsdeskundigen starten met hun onderzoek. Nadien volgen de aannemers met saneren. De raamcontracten zorgen voor

een betere prijs-kwaliteit. Naast bodemsaneringsfondsen die opereren over de gewesten heen, zijn er ook bodemsaneringsfondsen die enkel actief zijn in Vlaanderen. In 2007 ontstond VLABOTEX vzw om hetzelfde te doen voor verontreinigde droogkuissterreinen Gechloreerde solventen, een van de moeilijkst te saneren verontreinigingen, worden op een gespecialiseerde manier aangepakt. Vaak liggen de gronden in dichtbebouwde dorpskernen wat saneren niet eenvoudiger maakt. Het is echt specialistenwerk. Elf jaar later volgde TERSANA vzw, het bodemsaneringsfonds voor garage- en koetswerkbedrijven en aanverwante werkplaatsen voor motorvoertuigen in Vlaanderen. Ook dit fonds heeft al veel werk verzet. Het neemt voor de vele probleembezitters die zich aangemeld hebben de volledige organisatie van de onderzoeken en sanering op zich. Die ontzorging is voor haar klanten broodnodig.

Ruimtes hergebruiken

Doordat probleemgronden effectief worden aangepakt en schoongemaakt, kunnen ze herontwikkeld worden. Kantoren, woningen, flatgebouwen, ... staan intussen op de sites van oude tankstations en garages of op droogkuissterreinen. Oude gronden een nieuwe bestemming geven, betekent dat er geen extra gronden moeten aangesneden worden. Zo blijft er meer groene ruimte over. Een voordeel voor iedereen.

Succesvol samenwerken

De samenwerking tussen de OVAM en de vzw's is een succesverhaal, omdat ze samen veel meer bereiken dan alleen. Filip de Naeyer benadrukt dit: “De bodemsaneringsfondsen dragen

actief bij aan het behalen van de doelstellingen op het vlak van bodemonderzoek en -sanering. We wisselen ook info en data uit met elkaar, waardoor de expertise alleen maar groter wordt.” “De fondsen zorgen ervoor dat probleemdossiers effectief opgelost raken”, aldus Nick Bruneel. “We communiceren samen naar onze doelgroep. Hierdoor bereiken we veel mensen en is de respons groter. Meer grondeigenaars melden zich aan. De financiële toegemoetkoming trekt hen over de streep. Zo komt er verontreiniging naar boven die anders ondergronds zou blijven.” Op die manier worden verontreinigde gronden daadwerkelijk aangepakt en herontwikkeld, wat zowel ecologische als economische voordelen oplevert. Maar daar blijft het niet bij. De OVAM en de vzw's informeren en sensibiliseren ook samen om toekomstige bodemverontreiniging te voorkomen. “Beter voorkomen dan genezen”, zegt Filip. “Door deze bodemzorg zetten we in op het duurzaam beheer van gronden. Zo blijven ze beschikbaar voor onze volgende generaties.” Een samenwerkingsmodel dat inspirerend kan werken voor andere sectoren. “Moesten er nog federaties zijn waarvan de leden probleemgronden hebben, dan wil de OVAM dit samen bekijken. Een nieuw fonds oprichten behoort tot de mogelijkheden”, voegt Filip toe. Men zegge het voort. ●

PROMAZ blijft ondersteunen

Drie jaar geleden richtte de petroleumsector PROMAZ op, voor een periode van 20 jaar. Momenteel zijn er 1,5 miljoen gebruikers van stookolietanks in België. “We kregen 6000 aanmeldingen van bodemverontreiniging door een lekkende tank die in het verleden plaats vond”, zegt CEO Willem Voets. Deze aanvraagperiode is afgesloten op 28 februari 2025. “Maar ook wie in de toekomst met bodemvervuiling door een lekkende tank te maken krijgt, blijft welkom. Wij coördineren het onderzoek en de sanering én voor woongebouwen en is de financiële tussenkomst maximaal 100 000 euro.”

Willem Voets

TERSANA overtreft de verwachtingen

“300 aanmeldingen was het doel. We eindigden op 403. Een mooi resultaat,” aldus Ilse Vervloet, Algemeen Directeur van TERSANA. “Het succes van de fondsen? We kennen de sector door en door. In ons geval niet alleen de garage- en carrosseriesector, maar alle sectoren met werkplaatsen voor onderhoud en herstel van voertuigen: transport, busvervoer, bouw, landbouw, ... Samen met de beroepsverenigingen helpen we bedrijven hun verplichtingen na te leven én verontreiniging te voorkomen.”

Ilse Vervloet

Initiatieven die de weg
plaveien naar een
duurzame toekomst:
de OVAM zet ze met
veel enthousiasme in
de kijker. Wilt u zelf
ook in beeld komen?
Laat het ons weten via
ovam.link@ovam.be

Lichtpionier ETAP wint Henry van de Velde Ecodesign by OVAM Award

Het jaarlijkse hoogtepunt in de Belgische designsector? Dat is zonder twijfel de uitreiking van de Henry van de Velde Awards. Door in te zetten op circulaire oplossingen en verlichting als dienst zette ETAP niet enkel zijn klanten, maar deze keer ook zichzelf in de schijnwerpers!

Een overzicht van alle
winnaars? Dat vindt u op
henryvandevelde.be

